

TRACTATUS SEPTIMUS.

148

14. Objecies tertio cum Caietano contra teriam partem assertionis: Vulnus ignorantiae ex peccato originali proveniens, non afficit intellectum speculativum, sed duntaxat practicum: Ergo homo in statu naturae lapsa potest absque auxilio speciali omnes veritates speculativas collectivè sumptas cognoscere. Consequentia patet ex supra dictis, Antecedens vero probat Caietanus ex D. Thoma supra qu. 85. art. 3. ubi assignando potentias que per peccatum vulneratae remanerunt, assertit unam ex illis esse rationem in qua est prudentia: id est (ut interpretatur idem Author) rationem prout subest prudentia: Sed ratio, prout subest prudentia, est practica & non speculativa: Ergo ex D. Thoma solus intellectus practicus per peccatum originale vulneratus est.

Respondeo negando Antecedens, & ad illius probationem dico, glossam illam Caietani non esse bonam, nec texui consonam, nam S. Doctor ibidem ait, vulneratam fuisse voluntatem, in qua est justitia, & tamen ex hoc inferre non licet, voluntatem solum accepisse vulnus malitia, prout justitia subest; nam verba illa non faciunt sensum reduplicativum, sed specificativum. Cum ergo dicit, vulneratam esse rationem, in qua est prudentia, solum vult rationem practicam in qua residet prudentia, praecipue vulneratam fuisse, ut expresso tradit ad finem corporis ejusdem articuli, verbis istis que supra retulimus: *Per peccatum ratio hebetatur, praecipue in agendis.*

15. Objecies quarto: quaelibet creatura potest cum solo concursu generali exire in actum, sua formæ, sive virtuti naturali proportionatum, ut docet D. Thomas h[ic] art. 1. Sed cognoscere omnes veritates naturales collective, est actus proportionatus lumini naturali intellectus nostri, etiam in statu naturae lapsa; cum ille habeat pro objecto proportionato ens sensibile, seu cognoscibile per species à sensibus ministratas, sub quo omnes veritates naturalis continentur, cum per eas (ut supra declaravimus) illas tantum intelligamus quæ ex sensibus cognosci possunt: Ergo potest homo in statu naturae lapsa omnes veritates naturales collectivè cognoscere.

Respondeo distinguendo Majorem: quaelibet creatura potest cum solo concursu generali exire in actum sua formæ sive virtuti proportionatum proportione tam morali, quam physica, concedo Majeorem. Proportione tantum physica, nego Majeorem. In statu autem naturae lapsa, licet collectio omnium veritatum naturalium sit proportionata intellectui humano, proportione physica, non tamen morali, ob plura impedimenta extrinseca, supra adducta; quibus in tali statu potentia cognoscitiva ligatur, & impeditur ne exeat in actu sua virtuti proportionatum.

16. Dices, non obstantibus illis impedimentis, potest homo singulas veritates naturales cognoscere: Ergo & omnes collectivè, cum à singulis enumeratis ad omnia simul ascendendo valeat consequentia; ut si dicatur hic homo est risibilis, & ille, & iste, & sic discurrendo per singulos, Ergo omnis homo est risibilis, vel omnes homines collectivè sunt risibiles.

Respondeo, concilio Antecedente, negando Consequentiam, & ad ejus probationem dico, modum arguendi à singulis ad omnia simul ascendo, esse bonum, quando consequens eodem modo sumitur ac antecedens, secus verò si alio modo sumatur: v.g. si dicarem, hic equus separatus ab alio non potest trahere currum, nec ille, nec

iste; Ergo nec omnes equi simul & collectivè sumpti, non valeret discursus, quia procederetur à sensu diviso ad collectivum. Ita similiter, quavis hæc argumentatio sit bona: potest intellectus hanc, & illam, & istam veritatem, enumerando omnes divisivè, cognoscere; ergo & omnes similiter divisivè. Illa tamen non valet, intellectus potest hanc, & illam, & istam veritatem cognoscere divisivè, ergo omnes collectivè, quia idem committitur defectus, & arguitur à sensu diviso ad collectivum.

17. Dices rursus, Intellectus, cum sit potentia spiritualis, quod plures veritates cognoscit, eò fit potentiot ad alias cognoscendas: Ergo tandem poterit ad totam veritatem naturalium collectionem pervenire.

Respondeo quod licet intellectus quod plura cognoscit, eò fiat ad alia cognoscenda potentior in seipso; in sibi tamen adjunctis, & subordinatis, pura sensibus corporeis, debilitatur & fatigatur, subindeque ob illud impedimentum, & alia similia supra recensita, non potest totam naturalium veritatum collectionem attingere.

18. Quare, an homo in statu naturae lapsa possit sine auxilio speciali, non solum singulas veritates naturales speculativas, sed etiam practicas cognoscere?

Respondeo quod quamvis intellectus humanus sine speciali auxilio possit cognoscere singulas veritates practicas naturales quæ pertinent ad Philosophiam moralem, & quæ sunt principia vel conclusiones illius, quia eadem est ratio de illis ac de speculativis, non tamen omne verum practicum ad prudentiam pertinet; cum enim homo in statu naturae lapsa, per peccatum originale à Deo ut sine naturali & supernaturali aversus sit, non potest sine gratia, vel auxilio speciali, formare hoc judicium practicum & prudentiale: *Hic & nunc Deus ut autor naturæ est super omnia diligendus:* Tum quia tale judicium dependet à rectitudine appetitus: Tum etiam quia est semper coniunctum cum executione, & habet rationem imperij practici: in statu autem naturae lapsa homo non potest sine auxilio speciali Deum, etiam ut auctor naturæ, super omnia diligere, ut cap. 3. ostendemus.

S. III.

Ad cognoscendas veritates supernaturales, & afferentiad mysteriis nostræ fidei, non sufficit externa revelatio, sed necessario requiritur gratia interna, non solum in intellectu, sed etiam in voluntate.

19. Prima pars est certa de fide contra Pelagianos docentes, supposita externa revelatione seu doctrina, posse hominem sine speciali gratia intrinseca credere mysteria fidei. In quo errore factetur Augustinus lib. de prædestin. Sanct. cap. 3. se fuisse ante Pontificatum, illumque varijs Scripturæ testimonijs ibidem refellit, præsertim verbis illis Apostoli 1. ad Corinth. 4. *Quid habes quod non acceperisti? Si autem acceperisti, cur gloriaris quasi non acceperis?* Quibus dicit se fuisse convictum ac perornum ad retractandum quod ante Pontificatum docuerat. Item urget Pelagianos ex verbis ejusdem Apostoli immediate præcedentibus, *Quis enim te discernit?* Si enim (inquit) fides esset in nobis ex nobis, quilibet fidelis dicere posset: fides mea, quam non ex gratia, sed ex meipso habeo, me discernit. Urget etiam ipsos ex illo 2. ad

DE GRATIA.

149

ad Corinth. 3. *Non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis quasi ex nobis.* Minus enim est cogitare, quam credere, nam credere est cogitare cum assensu: Si ergo non possumus ex nobis cogitare veritates supernaturales, multò minus eas possumus credere.

Ratio etiam id suadet, assensus enim fidei quo prædictis veritatisbus assentimur, est supernaturalis, cum illas sub motu, seu ratione formalis sub qua supernaturali, nempe lumine divina revelationis, attingat: Ergo est improprio[n]atus viribus naturalibus intellectus, subindeque indiger elevatione & gratia ipsi intrinseca, ad illum ciendum.

20. Quod verò non solum in intellectu, sed etiam in voluntate, requiratur auxilium supernaturale, etiam de fide certum est, contra Semipelagianos, qui licet cum Ecclesia Catholica farentur, nos non posse credere mysteria revelata sine gratia, contendebant tamen initium fidei esse à nobis, scilicet piam affectionem ad credendum, seu quandam credulitatis affectum. Qui error prescribitur in Concilio Arausiano can. 5. his verbis: *Si quis sicut augmentum, ita & initium fidei, ipsiusque credulitatis affectum, non per gratia donum, sed naturaliter nobis inesse dicit, Apologeticis dogmatibus adversarii probatur &c.*

Ratio etiam suffragatur, nam ad credendum ex motivo supernaturali requiritur pia motio seu affectio voluntatis, quæ efficaciter moveat & determinet intellectum ad assentiendum veritatisibus ipsi revelatis: Ergo etiam requiritur auxilium supernaturale ex parte voluntatis. Patet consequentia, quia voluntas suis viribus solis, non potest moveare efficaciter ad actum supernaturalem, cuiusmodi est credere ex motivo supernaturali. Antecedens vero probari solet in tractatu de fide, ex eo quod veritates supernaturales in hoc differtur à naturalibus, quod ista habent evidentiam vel ex scissis, vel ex medio per quod illuminantur, ratione cuius evidentiae convincunt intellectum, & ab eo quasi extorquent consensum, absque eo quod sit necessarium eum à voluntate ad talum actum applicari, saltem applicatione libera: illa verò nullam habent evidentiam, ratione cuius earum certitudo penetrari possit ab intellectu, subindeque quantamcumque proponantur, non convincunt intellectum, nec ipsum trahunt ad præbendum consensum, sed necessarium est, ut à voluntate specialiter applicetur ad hujusmodi assensum. Unde belè Augustinus tract. 36. in Joan. *Intrare quisquis in Ecclesiam potest nolens, accedere ad altare potest nolens, sed credere non potest nisi volens.* Hac verò applicatio, pia motio seu affectio voluntatis communiter appellatur, & de illa intelligi potest id quod dicitur Actor. 16. de quadam Lydia purpura, nempe quod *Deus aperuit ejus cor intendere his quæ dicebantur à Paulo;* nam ibi per cor significatur voluntas, quæ prius à Deo tangi & immutari debet per auxilium gratiæ, quam intellectus præbeat assensum veritatisibus revelatis.

Confirmatur: Illa pia affectio voluntatis habet objectum supernaturale: Ergo est supernaturalis, subindeque auxilium supernaturale pro principio formaliter exposcit. Utraque consequentia patet, nam ex supernaturitate objecti formalis, reæ colligitur supernaturitas in actu, & ex supernaturitate actu, supernaturitas auxiliij & principij. Antecedens vero probatur: Objectum voluntum à pia affectione est ipse actus fidei formaliter: Sed ille est supernaturalis: Ergo pia illa affectio habet objectum supernaturale.

Pars II.

21. Objecies primò contra primam partem conclusionis: Augustinus in expositione quarundam propositionum Epistola ad Romanos, sic ait: *Quod credimus nostrum est: quod autem bonum operamur, illius est qui credentibus dat Spiritum Sanctum:* Ergo ad credendum non requiritur aliquod auxilium supernaturale ex parte intellectus, sed sufficit sola externa revelatio mysteriorum fidei.

Respondeo verba illa esse Augustini adhuc semipelagiani, ut ipsi emet fatetur lib. de Prædestin. Sanct. cap. 3. ubi sic ait: *Neque enim fidem putabam Dei gratia præveniri, ut per illam nobis daretur quod posceremus utiliter: nisi quia credere non possemus, nisi procederet præconium veritatis Vt autem prædicto nobis Evangelio consentiremus, nostrum esse proprium & nobis ex nobis esse arbitrabor. Quem meum errorem nonnulla Opuscula meas suis indicant, ante Episcopatum meum scripta. In quibus est illud quod commemorasti in litteris vestris, ubi est expostio quarundam propositionum ex Epistola que est ad Romanos.*

22. Objecies secundò aliud Augustini testimoniū, desumptum ex libro de bono persever. cap. 14. ubi loquens de Tyrijs & Sydonijs, qui visi Christi miraculis credidissent, ut dicitur Matthe. 11. subdit: *Ex quo apparet habere quodam in ipso ingenio divinum naturaliter manus intelligentia, quo inducantur ad fidem, se congruasuis mentibus vel audiente verba, vel signa conspiciant. Quibus verbis docere videtur, aliquos ex solo naturali munere intelligentie, absque ullo interiori dono gratia quo præveniantur, posse moveri ad fidem, & credere mysterios revelatis.*

Respondeo duplē esse, eamque verissimam, hujus loci intelligentiam. Prima est quod per naturale lumen intelligentia. S. Augustinus non intelligat quid naturale, sed intelligat munus naturaliter divinum, id est natura sua divinum & supernaturale, ad intelligendum: hoc enim modo explicat ipsem Augustinum, relatus à S. Thoma, illud Apostoli, *Gentes naturaliter quæ legi sunt faciunt, dicens: Non te moveat quod naturaliter dixit eos, quæ legi sunt facere, hoc enim agit Spiritus gratia, ut imaginem Dei in qua naturaliter facti sumus, instauraret in nobis.*

Secunda quæ magis literalis, & textui magis consona videtur, est ibi loqui S. Augustinum de motione ad fidem tantum objectiva; ita quod solum velit, quodam habere naturale munus intelligentie, tale, quod eadem miracula, & eadem exterior prædicatio Evangelij, sunt magis congrua naturali illorum ingenio, quam ingenio aliorum, ad movendos ipsos solum exterius & objectivè, quia illos alliciunt & exterius invitant objectivè magis quam alios; non tamen quod illa sola signorum viro exterior, de facto illos ad fidem trahat, ita ut de facto per illam solum credant. Hanc esse mentem Augustini constat ex verbis subiunctis, statim enim subdit: *Et tamen si Dei alios iudicio à perditionis massa non sunt gratia prædestinatione disreti, nec ipsa ei adhibentur vel dicta divina vel facta, per qua possem credere, si audiirent unique talia vel viderent.*

23. Objecies tertio contra secundam partem assertionis: Si ad credendum requiratur auxilium supernaturale ex parte voluntatis, sicut requiritur ex parte intellectus, sequitur quod sicut in intellectu præter auxilium actuale ponitur habitus supernaturalis fidei, quo inclinatur permanenter ad credendum; ita sit ponendum aliquis habitus supernaturalis in voluntate, quo illa quoque permanenter inclinetur ad imperandum actu[m] fidei: Sed hoc videtur absurdum: Ergo & illud. Major videatur vera, cùm eadem sit ratio de habitu ac de au-

N 3 xilio,

xilio, & de voluntate ac de intellectu. Minor verò suadetur. Talis habitus supernaturalis in voluntate receptus, nec exit virtus theologica (cùm virtutes theologicae sint tantum tres, nimurum fides, spes, & charitas) nec moralis infusa; quia virtutes morales infusa amittuntur per peccatum mortale cum ipsa gratia à qua emanant, si verò talis habitus datetur in voluntate, ille in peccatore remaneret, sicut fides, cùm peccator actum fidei informis elicere possit: Ergo talis habitus in voluntate admittendus non est.

Respondeo primò negando sequelam Majoris; sicut enim in naturalibus ad opera artis efficienda, ponitur habitus in solo intellectu, non autem in voluntate, quamvis ipse & instrumenta debeant à voluntate moveri: ita ad assentiendum mystérijs revelatis non est ponendus habitus in voluntate, sed in solo intellectu; licet intellectus assensum fidei non eliciat, nisi applicatus à voluntate, sed sufficit quod voluntas ad hanc applicationem per actuale auxilium elevetur. Ratio verò disparitatis inter intellectum & voluntatem, quantum ad actum fidei, est quia intellectus est elicivus immediatè actus fidei, & ideo in eo est formalis & immediata difficultas; quæ debet superari per habitum; voluntas verò mediata solùm & applicatiæ ad illum concurrit, & ideo habitu non eget.

Respondeo secundò, datâ sequelâ Majoris, negando Minorem. Ad cuius probationem dicendum est, talen habitum in voluntate receptum, nec esse propriè virtutem moralem, nec theologicam, sed reductivè pertinere ad virtutem theologicam, scilicet ad fidem, ut via & dispositio ad illam. Utraque solutio probabilis est, licet prima videatur probabilior, & facilior. Sed de hoc fusiùs in tractatu de fide cap.7.

CAPUT II.

De necessitate gratia ad volitionem & operationem boni.

1. Certeum de fide est contra Pelagianos & Semipelagianos, non posse hominem lapsum absque gratia auxilio, quidquam cogitare, velle, aut facere, quod conducat ad vitam æternam; hoc enim evidenter docet Scriptura Joan. 6. *Nemo potest venire ad me nisi Pater qui misit me traxerit eum,* & 15. *Sine me nihil potest facere.* 1. Corinth. 12. *Nemo potest dicere, Dominus Iesus, nisi in Spiritu Sancto.* Idem constat ex definitionibus Arausicanis can. 7. & Tridentini sess. 6. can. 1.2. & 3. Ratio etiam id suadet, cùm enim vita æterna sit quid supernaturale, excedens omnem naturæ creatæ & creabilis exigentiam, media ei proportionata debent esse supernaturalia, adeoque omnes naturæ vires excendentia. Solum ergo difficultas esse paret, an homo pariter gratiâ indiget ad volendum & operandum bonum morale ordinis naturalis, seu ad elicendos actus honestos & moraliter bonos, quales sunt colere parentes, subvenire egenis, prudenter gubernare Rempublicam, reddere unicuique quod suum est: vel ad id sufficiat vis naturalis liberi arbitrij, seu inclinatio illi à natura insita ad bonum honestum, quæ per peccatum originale omnino extinta non est, sed duxerat imminuta ac debilitata?

2. In cuius celeberrimæ difficultatis resolutio-

ne, variè opinantur Authores: Quidam enim ad quodvis honestatis opus, gratiæ habitualis influxum, & charitatis imperium desiderant, ut Michael Bajus. Alij cum Jansenio influxum saltem fidei Christianæ necessariò exigunt. Alij gratiam quandam actualiæ auxiliante necessariam esse existimant. Ita Gregorius Ariminensis, & Vasquez, quos ex nostris sequitur Vincentius Contensonius in sua Theologia mentis & cordis. Thomistæ demum, & alij communiter, docent ad id sufficere vires liberi arbitrij, cum generali Dei concursu.

S. I.

Confutantur tres prima sententiae, & quarta statuitur.

3. Dico primò, ad opus morale ordinis naturalis, non requiritur gratia habitualis, nec charitatis imperium.

Prima pars videtur esse de fide, colligitur enim manifestè ex Tridentino sess. 6. can. 7. ubi anathema dicitur ei qui dixerit, omnia opera quæ ante justificationem sunt vera esse peccata. Et can. 8. damnatur ille qui dixerit metum gehennæ esse malum: Sed hic metus reperitur in peccatoribus ante adeptam gratiam justificationis: Ergo ex Tridentino quaecumque sunt à peccatoribus, ante adeptam justificationem, non sunt mala. Unde Scriptura horatur peccatores ad eleemosynam, & alia bona opera, quod non faceret si illa non possent fieri à peccatore, sine permixtione peccati; atque Danielis 4. Nabuchodonosori, *Peccata tua eleemosynis redime.* constat autem operibus malis peccata redimi non posse. Demum Augustinus de Spir. & litt. cap. 24. hæc scribit: *Sicut non impediunt à vita aeterna justum quedam peccata venialia, sine quibus hac vita non ducitur; sic ad salutem eternam nihil proficiunt aliqua bona opera, sine quibus difficillime vita cuiuslibet hominis pessimi inventur.* Quibus aperte declarat, quod sicut fragilis humana, vi proflus ineluctabili, impluat sepe peccatis nonnullis venialibus quantumlibet justum; ita lumen vultus Domini, naturaliter indutum homini, atque inextinguibilis boni & æquæ ratio, assidue sollicitans animum, extorquet frequenter à quovis pessimo levia nonnulla & facilita bona opera naturalia, nullius permixtione mali aut intentionis nequam vitiata. Unde Chrysostom. homil. 67. ad populum: *Non potest malus omnino malus esse, sed evenit ut aliquid habeat boni; neque bonus esse omnino bonus, sed nonnulla solet habere peccata.*

4. Ex his probata manet secunda pars, cùm enim charitas sit inseparabilis à gratia habituali, si absque ejus influxu possit elici à peccatoribus non justificatis aliquod opus honestum & moraliter bonum; illud pariter absque motione & imperio charitatis, ab illis effici posse manifestum erit.

Addo quod in hoc distinguitur honestas moralis nostrorum actuum, à bonitate illorum supernaturale & meritaria vita æternæ, quod prima, cùm sit purè naturalis, constituitur absque habitudine ad finem supernaturalem, per solam conformitatem quam actus habet cum recta ratione & prudenter naturali; secunda verò procedit ex influxu gratiæ & charitatis, actus nostris in finem supernaturalem referentis; unde licet homo sine charitate non possit elicere actus moraliter bonos ordinis supernaturalis, & meritorios vita æternæ, bene tamen actus honestos & moraliter bonos ordinis naturalis, v. g. colere parentes, obediens superiori

superioribus, subvenire egenis; isti enim actus ex fine proximo, seu objecto, habent honestatem seu bonitatem moraliter; unde ut sint moraliter boni, non est necesse quod illam à fine extrinseco & imperio charitatis participant. Alioquin si quolibet opus honestum & moraliter bonum, deberet fieri ex motivo charitatis, sequeretur nullam dari virtutem; præter charitatem, cui soli competit operari propter tale motivum, quod Scripturæ & SS. Patribus, qui plures alias virtutes agnoscunt & commendant pluribus locis, manifestè repugnat. De quo fusiùs in tractatu de Virtutibus in communi cap. 6.

5. Dico secundò, ad eliciendum opus honestum & moraliter bonum, naturali honestate & bonitate, non requiritur fides.

Probatur primò: In infidelibus dantur aliqua opera honesta & moraliter bona: Ergo ad illa non requiritur fides in operante, sed sufficit lumen naturale rationis. Consequentia patet. Anecdentes probatur ex Scriptura, quæ variis in locis refert aliqua infidelium opera fuisse à Deo remunerata. Nam Exodi 1. ait Deum remunerasse ostretices Ægyptias, ob beneficium ab eis præstatum Israëlitis, & aedificasse illis domos. Et Ezechiel. 29. Nabuchodonosor dicitur sui operis mercede ad Deo accepisse. *Ex quo* (inquit Hieronymus) intelligimus, etiam Ethniconos, si quid operis boni fecerint, non absue mercede Dei iudicio præteriri. Unde Augustinus lib. 5. de civit. Dei cap. 15. assertur Deum dedisse Romanis amplum imperium, ut eorum virtutes in hac vita remunerationem aliquam haberent: Atqui Deus non remunerat opera mala & perversa, sed tantum bona & honesta: Ergo in infidelibus dantur aliqua opera honesta & moraliter bona. Unde Augustinus de spiritu & litt. cap. 27. ait esse quadam facta infidelium à gratia Christi alienorum, que secundum iustitiam regulam, non modò vituperare non possunt, verum etiam merito recte laudamus, &c. Quare epist. 130. laudat continentiam Polemonis ethnici, & ait illam fuisse donum Dei.

6. Respondet Jansenius, his & similibus testimoniis solum probati, dari in infidelibus aliqua opera bona ex officio, seu ex objecto, non autem ex parte finis.

Sed contra primò: Scriptura, Hieronymus, & Augustinus, locis citatis restantur, aliqua infidelium opera fuisse à Deo remunerata: At si illa fuissent bona solum ex objecto, & mala ex parte finis, seu mala ex intentione & affectu operantis, non fuissent remunerata à Deo, cùm talia opera non mercedem sed pœnam mereantur: Ergo Scriptura & SS. Patres citati, sentiunt illa fuisse bona, non solum ex officio, seu ex objecto, sed etiam ex fine operantis.

Contra secundò: Augustinus citatus ait opera aliqua infidelium esse adè bona, ut secundum iustitiam regulam merito recte laudanda sint: Sed iustitia regula attendit præcipue ad finem & intentionem operantis, & operantem actum bonum ex mala intentione, non dignum laude sed vituperio censet: Ergo Augustinus sentit dari in infidelibus aliqua bona opera, non solum ex objecto quod recipiunt, sed etiam ex fine & intentione quæ sunt. Nec obest quod idem S. Doctor ibidem de illis infidelium operibus subjungat: *Quamvis si dissentiantur quo fine sunt, vix inveniuntur qua iustitia debitam laudem mereantur.* Nam particula vix, non significat talia bona opera nunquam in infidelibus reperi, sed tantum raro & difficulter in ipsis inveniri, quia illi ut plurimum ex aliquo pravo motivo,

præsertim ex vana gloria, operantur, ut infra dicimus.

Contra tertio: Idem S. Doctor epist. 99. ad Evidium afferit dari in infidelibus aliqua opera adè bona ut merito proponantur imitanda: Sed opera bona solum ex objecto, & mala ex fine operantis, cùm sint vera peccata, non debent proponi ut imitanda, sed potius ut detestanda; alioquin deberet proponi ut imitandus ille qui daret eleemosynam feminæ indigentia, ex intentione eam inducendi in peccatum, quod est absurdum: Ergo &c.

7. Probatur secundò conclusio ex D. Thoma, qui aperte favet nostra sententia. Nam super caput. 14. epistola ad Roman. lect. 3. sic ait: *Cum aliquis infidelis ex dictamin rationis aliquid bonum faciat, non referendo ad malum finem non peccat. Non tamen opus ejus est meritorium, quia non est gratia informatum & super cap. 2. epistola ad Titum lect. 4. expponens hæc verba Apostoli: Coinqnatis autem & infidelibus nihil est mundum. Subdit: Quando peccator facit aliquid bonum, secundum quod est peccator & infidelis, totum est peccatum ex radice: sed si quis facit ex principio alicujus boni quod habet, ut fidei informis, vel natura, non est immundus. Item 2. 2. qu. 10. arric. 4. querit, utrum omnis alio infidelis sit peccatum? Et respondet negativè: Quia (inquit resp. ad 3.) per infidelium non corruptit totaliter in infidelibus ratio naturalis, quin remaneat in ipsis aliqua veri cognitio, per quam facere possunt aliquid opus de genere bonorum. Quam rationem insinuat S. Augustinus de spiritu & litt. cap. 28. his verbis: *Verumtamen quia non usque ad eum in anima humana, imago Dei terrenorum afflictum labore detrita est, ut nulla in ea velut linea extrema remanserit, unde merito dicitur posse, etiam in impietate vita sua facere aliqua legis vel sapere.**

8. Probatur tertio conclusio convellendo præcipuum fundamentum Jansenij: Idecirco enim ille existimat omnia infidelium opera esse peccata, quia opera sua, ex officio seu objecto bona, vel in pravum infidelitatis sua finem referunt, vel saltum in verum finem Deum quem ignorant, referre omitterunt; unde illa sunt mala, vel ex appositione præfinis, vel ex omissione debiti: Sed utrumque falsum est: Ergo ruit præcipuum fundamentum Jansenij. Minor quantum ad primam partem patet, potest enim infidelis dare eleemosynam indigenti, absque eo quod illud opus referat in suum idolum, seu in pravum sua infidelitatis finem, ut constat ex testimonio D. Thomæ jam adductis, & ex doctrina quæ tradit 2. 2. quæst. 10. artic. 4. in corp. ubi sic ait:

Sicut habens fidem potest aliquid peccatum committere in actu, quem non refert ad fidei finem, vel venialiter, vel etiam mortaliter peccando: ita etiam infidelis potest aliquem actum bonum facere, in eo quod non refert ad finem infidelitatis. Et sane (inquit Soto lib. 1. de natura & gratia cap. 10.) si potest unusquisque pro libito suo projicere denarium in flumen, cur non poterit donare pauperi, sine illa mala circumstantia, è quod honestum est?

Seconda verò ejusdem Minoris pars sic ostenditur: Ad hoc ut aliquis actus humanus sit honestus & moraliter bonus, honestate & bonitate naturali, non requiritur quod in Deum tanquam in ultimum finem ordinetur. Tum quia, ut præcedenti coniunctione dicebamus, in hoc distinguitur honestas moralis actuum humanorum, ab eorum honestate supernaturali, & meritaria vita æternæ, quod prima constituitur per ordinem & relationem ad bonum honestum & rationi consonum, quod ex se tendit in Deum ut luminis rationis, & totius boni honesti